

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

תוכן

א. אמר לאחד מן השוק היכן שורי שנגבת והוא אומר לא גנבתי משביעך אני ואמר
אמן והעדים מעידים אותו שגנבו משלם תשלומי כפל ואם הודה מעצמו משלם קרן וחומש
ואשם 2

ב. ממון המחייבו כפל פוטרנו מן החומש.....2
ג. חומש וכפילא בתרי גברי מאי ... תיקו.....3
ד. תרי חומשי או תרי כפילי בחד גברא ... וחמישיתו יוסיף עליו התורה ריבתה
חמישיות הרבה לקרן אחת.....4
ה. תבעוהו בעלים לשומר ונשבע ושילם והוכר הגנב כפל ... למי שהפקדון אצלו ...
המפקיד אצל חברו בהמה או כלים ונגנבו או שאבדו שילם ולא רצה לישבע ... נמצא הגנב
משלם תשלומי כפל ... למי שהפקדון אצלו נשבע ולא רצה לשלם ... משלם לבעל הפקדון
5

ו. תבעוהו בעלים לשומר ונשבע והוכר הגנב תבעו שומר והודה תבעוהו בעלים וכפר
והביאו עדים ... אם באמת נשבע נפטר הגנב בהודאת שומר ... נשבע לשקר מהו תיקו....6
ז. תבעוהו בעלים לשומר ושילם והוכר הגנב תבעוהו בעלים והודה תבעו שומר וכפר
והביאו עדים נפטר גנב בהודאת בעלים או לא ... תיקו.....7
ח. נגנבה באונס והוכר הגנב ... שומר חנם ... שומר שכר ... אחד זה ואחד זה עושה עמו
דין 7

ט. כגון שקדם ונשבע ... רצה שומר חנם עומד בשבועתו רצה עושה עמו דין.....8
י. נגנבה באונס והחזיר גנב בבית שומר ומתה בפשיעה ... דלמא כיון דהדרה הדרה
לשמירתו תיקו.....9
יא. היכן פקדוני אמר לו אבד משביעך אני ואמר אמן והעדים מעידים אותו שאכלו
משלם קרן [הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם].....9
יב. היכן פקדוני אמר לו נגנב משביעך אני ואמר אמן והעדים מעידים אותו שגנבו משלם
תשלומי כפל הודה מעצמו משלם קרן חומש ואשם.....11
יג. הגזול את אביו ונשבע לו ומת הרי זה משלם קרן וחומש ואשם לבניו או לאחיו ואם
אינו רוצה או שאין לו לזה ובעלי חוב באין ונפרעים.....11
יד. האומר לבנו קונם אי אתה נהנה משלי אם מת ירשנו.....13

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

דף קח.

א. אמר לאחד מן השוק היכן שורי שגנבת והוא אומר לא גנבתי משביעך אני ואמר אמן והעדים מעידים אותו שגנבו משלם תשלומי כפל ואם הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם

כבר התבאר לעיל דף קו. שהטוען שגנב הפקדון מביתו¹, ונשבע על זה ואח"כ באו עדים שנשבע לשקר שהיה הפקדון בידו, דינו כגנב וחייב בכפל, ואם טבח או מכר משלם ד' וה', אבל אם לא נשבע קודם שבאו עדים לא². ואינו מביא אשם על פי עדים על שבועתו, ואינו מביא חומש שאין החומש משתלם עם הכפל, ואם באו עדים קודם שישבע אינו משלם אלא הקרן בלבד.

ב. ממון המחייבו כפל פוטרותו מן החומש

טען טענת גנב³ ונשבע, וחזר וטען⁴ טענת אבידה ונשבע⁵, ובאו עדים שלא גנב, והודה הוא שלא אבד, הואיל ומשלם תשלומי כפל על פי עדים, אינו משלם חומש על שבועה אחרונה⁶, אף על פי שהודה, שהממון המחייבו בכפל פוטר מן החומש.

¹ רמב"ם הלכות גניבה פרק ד הלכה א

² טור שגב

³ רמב"ם שם הלכה ו

⁴ פירשו התוס' דמיירי דחזר וטען טענת אבידה ואומר מה שנשבעתי שגנב לא כי אלא אבד אבל אין לפרש שאמר אחר שבועה אבד שא"כ לא הוה מצי למיפטר נפשיה באבד כיון שהיא ברשותו בשעת שנשבע דההיא שעתא שנשבע לשקר מתחייב באונסין ולא מחייב אההיא שבועה חומש.

⁵ וכתבו התוספות שם דמיירי דוקא שטען טענת גנב תחילה אבל איפכא לא מצי למימר דא"כ לא מחייב כפל כדאמר לעיל דף קז: שכבר יצא מידי בעל בשבועה ראשונה,

⁶ כתב רבינו פרץ ז"ל דהא דמחייב עכשיו חומש ולא אמרינן שכבר יצא בשבועה ראשונה משום דחומש יכול להתחייב אפילו שלא בבית דין עכ"ל וכן פרש"י בשמעתין יעו"ש

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

ג. חומש וכפילא בתרי גברי מאי ... תיקו

מסר שורו⁷ לשנים וטענו טענת גנב, ונשבעו, והודה אחד מהן, והשני באו עליו עדים, שניהן משלמין את הקרן, וספק אם משלם את הכפל ואם תפש בעל הפקדון את הכפל אין מוציאין מידו חצי הכפל, דהיינו חלקו של אותו שבאו עליו עדים⁸, וי"א⁹ שמוציאין מידו, וזה שהודה משלם חומש, כשאר הנשבעין שבועת הפקדון שהודו מעצמן. וי"א¹⁰ שמשלם כפל, והחומש מספק אינו משלם. וי"א¹¹ שאם באו עדים תחילה על השני אין מועיל אחר כך הודאתו של הראשון לפוטרו מן הכפל, שהעדים כשבאו להעיד על שניהם העידו ובין שניהם משלמין הכפל. אבל אם הודה הראשון ואח"כ באו עדים על השני, הוא ספק אם זה משלם חומש, וזה כפל. וי"א¹² שבכל מקום בו יש תשלומי כפל וחומש אותו שקדם משלם והבא אחריו נדחה מפניו ולפיכך אם באו עדים בתחילה משלם זה שבאו עליו עדים כפל, והשני שהודה ספק

⁷ רמב"ם שם הלכה ז

⁸ חצי הכפל דהיינו חלקו של אותו שבאו עליו עדים שעל מי שהודה אין חייב עליו כפל דלא מחייבין כפל אלא עפ"י עדים וזה כיון שהודה אם הודה בב"ד על דרך שכתב רבינו ז"ל לעיל פ"ג דין ח' אף על פי שבאו עדים אח"כ פטור וכן כתב בספר פרישה

⁹ כבר השיגו הר"א ז"ל בפ"ב דספק קנס אפילו תפס מוציאין מידו

¹⁰ ז"ל הטור שנב ו ואין נראה כן בגמרא אלא כפל פשיטא דמשלם אותו שבאו עליו עדים ובחומש מיבעיא, ועיין בב"י שם שכתב והרמב"ם איפשר שהוא סובר דאף על גב דבעיא דרמי בר חמא היא בהאי גוונא בעיא דרבינא היא בגוונא אחרת. אלא דאכתי קשיא לי דכיון דבעיא דרמי איפשר דממון המחייבו כפל פוטרו מן החומש אם כן בבעיא דרבינא היאך איפשר לומר דפשיטא לן דמשלם חומש ולא מספקא לן אלא אי משלם כפל דהא כפל מוציא מידי חומש שמענו בבעיא דרמי בר חמא אבל חומש מידי כפל לא שמענו וצ"ע. ועיין ב"ח שם מה שתי, ועיין אור שמח שם שכתב והנה בתורת כהנים איכא תרי דרשות, חדא דמודה שמשלם חומש אינו משלם כפל, וחדא דמי שמשלם כפל אינו משלם חומש, ראה שמה (ויקרא חטאת פ"ג ה"ט – י"א) על פסוק דושלם אותו בראשו, בראשו משלם ואינו משלם כפל כו', וכי היכי דמיעוט השני, דמי שטוען טענת גנב ומשלם כפל אינו משלם חומש אף כי הודה, דכפל פוטרו מתשלומין, הוא הדין מי שהודה דמחויב חומש אף כי טעין טענת גנב פוטרו מכפל הבא ע"י עדים אחרי זה, יעו"ש בתו"כ דדריש על דרך קו"ח דהוינא מייתי חיוב השני בחבירו, וע"ז איכא קראי, וכמו דכפל מלבד שאינו מחייב חומש, עוד פוטרו אותו מחומש, היינו כי הודה אח"ז, כן חומש, מלבד דאינו משלם כפל על הודאה לבד מקו"ח, רק פוטרו ג"כ מתשלומין של כפל הבא אחרי שנתחייב בחומש, ודברי רבינו המה דברים שנאמרו למשה בסיני, ודוק

¹¹ שיטת תוס' עיין בהלכה למשה שם

¹² דעת רבינו הרמב"ם כפי דעת הב"ח ז"ל וכ"כ במרכה"מ דבבעיא דרמי בר חמא באו תחלה עדים שלא גנב ונתחייב בכפל משו"ה כפל מוציא מידי חומש והכא בבעיא דרבינא ב"ק דף ק"ח ההודאה קודמת לעדים ונמצא נתחייב תחלה חומש ואין הכפל יכול להפקיע החומש למפרע אלא הספק אם החומש מפקיע הכפל

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

אם משלם חומש¹³. ואם היה להפך שהאחד הודה בתחילה משלם חומש, ועל השני שבאו עליו עדים ספק לנו אם משלם כפל.

ד. תרי חומשי או תרי כפילי בחד גברא ... וחמישיתו יוסיף עליו התורה ריבתה חמישיות הרבה לקרן אחת

הטוען טענת גנב בפקדון ונשבע, ואחר כך באו עדים שהוא ברשותו וחזר וא"ל בעל הפקדון שוב לאחר שנמצא שקרן בראשונה רצוני שתהא עליו שומר חנם כבראשונה וחזר וטען לאחר שעשיתיני שומר חנם נגנב¹⁴ ונשבע¹⁵, ואחר כך באו עדים שעדיין הוא ברשותו, אפילו מאה פעמים, חייב כפל על כל טענה וטענה, ואם נשבע חמשה פעמים, נמצא משלם ששה הקרן שהופקד אצלו, וחמשה בקרן משום חמשה כפילות של חמש שבועות. וי"א¹⁶ שאפילו

¹³ ומשכחת לה דהעדים לא העידו אלא על השני לברו דנשבע לשקר או שאותו שהודה קפ"ן ונשבע מקודם דבכה"ג פטור מכפל ומשלם הב'.

¹⁴ הקשו התוס' תימה היאך השביעוהו בית דין כיון שנפטר בבי"ד בשבועה ראשונה ואפי' חזר וטען שלאחר שבועה ראשונה נגנב מ"מ למה השביעוהו והלא משבועה ראשונה שנשבע לשקר חייב באונסים נמצא שלא כפר כלום במה שמטען שנגנב אחר שבועה ראשונה ואין לומר שבאו לפני בי"ד אחר שלא ידעו שכבר נפטר והשביעוהו וכיון שנשבע ע"פ בית דין אף על גב שלא ידעו מחייב כפל. והא דאמרינן לעיל שכבר יצא בשבועה ראשונה היינו שאותו בי"ד עצמו השביעוהו וטעו דאין סברא לחלק כלל ונראה דמיירי דא"ל לבעל הפקדון שוב לאחר שנמצא שקרן בשבועה ראשונה רצוני שתהא עליו שומר חנם כבתחילה וחזר וטען לאחר שעשיתיני שומר חנם נגנב ופטר עצמו שהרי לא נתחייב באונסים במה שעשאו בפירוש ש"ח, אבל תימה דאם כן לא הוי חר ממונא דהשתא הפקידו אצלו פעם ב' ומה לי לקחו בידו ונתן לו ומה לי שלא לקחו אלא א"ל בעודו בידו תהא עליו ש"ח עכ"ל.

¹⁵ והקשו המפרשים ז"ל בטענה שנייה היאך חייב כפל שהרי אינו מחוייב כפל אלא בשבועה שהשביעוהו ב"ד ולא בשקפ"ן ונשבע הוא וא"כ היאך ישביעוהו ב"ד והרי הוא חשוד על השבועה משבועה הראשונה שנמצא שקרן ע"פ עדים ותירץ דאיכא למימר דהוה ידעי ביה דעבד תשובה כדאיתא בירושלמי החשוד על השבועה מאימתי מקבלין אותו משיבא לב"ד שאין מכירין אותו ויאמר חשוד אני ע"כ. וא"צ לכל זה אלא בשני בתי דינים משכחת לה. ודין זה שקפ"ן ונשבע ואפילו בב"ד שאינו משלם כפל נתבאר באותו פרק בסוגיא בבירור ותימה למה לא הזכירו רבינו ז"ל. מ"מ שם.

¹⁶ רמב"ם שם הלכה ה לפי פ"י המהרש"ל עוי"ש בהלכה למשה שכיון שכבר באו עדים הרי נתחייב בכפל ושוב כשנשארה בידו יום או יומים הרי הוא ש"ח עליה כמ"ש הרב אם כן כשטען אח"כ נגנבה אינו נאמן ואם לא היה מטעם חשוד דלכתחילה אין משביעין אותו בודאי דהוה משביעין אותו היאך נגנבה כדי לפוטרו מהפקדון שהיה ש"ח עליה פעם שניה וכיון שהיה בב"ד אחר דלא ידעו שהיה חשוד והשביעוהו על טענתו שנגנבה ושוב באו עדים אח"כ חייב עוד כפל אחר וכן על זה הדרך ק' פעמים ושוב באחרונה באו עדים על כל השבועות הראשונות שהיו לשקר חייב כפל על כל אחד ואחד כיון דבכל אחד מהם לא בכדי השביעוהו דאפי' הוה ידעי אי לאו מטעמא דחשוד היה שפיר היו משביעין אותו אלא מסיבה שכפר במה שהתחייב בבית דין מקודם השביעוהו דלא הוה ידעי דכבר השביעוהו בבית דין אחר אם כן נמצא דשבועה זו לא דמי לשבועה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

לא מינהו שומר חנם אחרי שבאו עדים בראשונה, אם לא תבעו והניחו אצלו נעשה עליו שוב שומר חנם, ואם ישביעוהו בבית דין אחר ויבואו עדים אחרים בבית דין אחר יתחייב שוב כפל.

וכבר התבאר לעיל דף סה: שמי שהיה אצלו¹⁷ פקדון וטען שאבד הפקדון או כפר בו ונשבע ואחר כך הודה, וחזר וטען שאבד ונשבע וחזר והודה משלם הקרן הראשון, וחומש אחד על כל שבועה ושבועה שנאמר (ויקרא ה פסוק כד) וַחֲמִשְׁתָּיו יִסֶּף עָלָיו, מלמד שהוא משלם כמה חומשין והתורה רבתה חומשין הרבה על קרן אחד.

כיצד היה הקרן ארבעה וכפר ונשבע והודה, וחזר וטען שאבד ונשבע, וחזר והודה, וחזר וטען שאבד ונשבע, והודה, משלם שבעה וכל כיוצא בזה.

המחזיר את הקרן לבעלים¹⁸ וכפר פעם שניה בחומש ונשבע עליו נעשה החומש כקרן לכל דבר ומשלם עליו חומש אחר שנ' וַחֲמִשְׁתָּיו יִסֶּף עָלָיו מלמד שהוא מוסיף חומש על חומש עד שיתמעט החומש שיכפור בו וישבע עליו משה פרוטה.

ה. תבעוהו בעלים לשומר ונשבע ושילם והוכר הגנב כפל ...
למי שהפקדון אצלו ... המפקיד אצל חברו בהמה או
כלים ונגנבו או שאבדו שילם ולא רצה לישבע ... נמצא
הגנב משלם תשלומי כפל ... למי שהפקדון אצלו נשבע
ולא רצה לשלם ... משלם לבעל הפקדון

המפקיד אצלו¹⁹ חברו בהמה או כלים ונגנבו או אבדו אמר הריני משלם ואיני נשבע ונמצא הגנב משלם תשלומי כפל טבח או מכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה למי משלם למי שהיה הפקדון אצלו שהרי אמר אשלם.

דלעיל דין ג' דהתם ודאי היה בכדי וק"ל. וראיתי בס' תורת חיים דכתב ז"ל בקיצור בההיא דרמי בר חמא דשאני לעיל בדין ג' דלא באו עדים והכחישוהו על טענתו בבית דין ראשון ולכך מה שנשבע בבית דין שני לאו שבועת דיינים הוא דלא בעי למיפטר נפשיה שכבר נפטר בבית דין ראשון ולא הכחישוהו.

¹⁷ רמב"ם הלכות שבועות פרק ז הלכה ט והלכות גזלה ואבדה פרק ז הלכה יג

¹⁸ רמב"ם שם הלכה יב

¹⁹ רמב"ם הלכות שאלה ופקדון פרק ח הלכה א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

תבעוהו בעלים לשומר²⁰ ונשבע, ואח"כ שלם, והוכר הגנב הואיל ושלם ברצונו זכה בכפל, אף על פי שהטריחו בתחילה לדין עד שנשבע, ואף על פי שלא נשבע עדיין שאינו ברשותו או נשבע שאינו ברשותו אף על פי שעדיין לא שלם ואחר כך נמצא הגנב משלם הכפל לנפקד ל"ש אם היתה עומדת ברשותו בשעה שנגנבה ל"ש לא היתה ברשותו²¹. אמר השומר בתחלה איני משלם וחזר ואמר הריני משלם, זכה בכפל²².

בד"א שקונה הכפל, בששלם או נשבע שאינו ברשותו, אבל לא שלם ולא נשבע אף על פי שאמר אני רוצה לשלם, אינו זוכה בכפל ואפילו שלם אם לא שלם מעצמו אלא עד שהטריחו לכופו לב"ד לפרוע, ואח"כ הוכר הגנב או נמצא הפקדון אינו זוכה בכפל, ולא במה שהוקר אלא יחזיר הפקדון לבעלים כמו שהוא והם יחזירו לנפקד הדמים שנטלו ממנו, ואם גבו מהשומר קרקע או כלים מחזירים לו קרקע או כלים שלו, ודוקא שהטריחו בב"ד על הפרעון בהא אמרינן שאינו קונה הכפל, אבל אם פרע מעצמו אפילו נשבע והטריחו לבוא לב"ד בשביל השבועה זוכה בכפל²³.

דף קח:

**ו. תבעוהו בעלים לשומר ונשבע והוכר הגנב תבעו שומר
והודה תבעוהו בעלים וכפר והביאו עדים ... אם באמת
נשבע נפטר הגנב בהודאת שומר ... נשבע לשקר מהו
תיקו**

בעל הפקדון²⁴ שתבע את השומר ונשבע שנגנב, ואחר כך הוכר הגנב ותבע השומר את הגנב והודה לו הגנב שנגנב, ותבע בעל הפקדון את הגנב וכפר, ובאו עדים שנגנב, אם באמת נשבע השומר כשטען שנגנב נפטר הגנב מן

²⁰ רמב"ם שם הלכה ד

²¹ טור רצה ג

²² רמב"ם וטור שם

²³ טור שם

²⁴ רמב"ם שם הלכה ח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

הכפל בהודייתו לשומר²⁵, ואם בשקר נשבע²⁶ אין מוציאין הכפל מן הגנב, ואם תפשו הבעלים הכפל אין מוציאין מידו²⁷.

ז. תבעוהו בעלים לשומר ושילם והוכר הגנב תבעוהו בעלים והודה תבעו שומר וכפר והביא עדים נפטר גנב בהודאת בעלים או לא ... תיקו

תבעו הבעלים²⁸ את השומר ושלם, ואחר כך הוכר הגנב ותבעוהו הבעלים²⁹ והודה להן שגנב, ואחר כך תבעו השומר, וכפר בו ובאו עדים שגנב אין מוציאין הכפל מן הגנב, ואם תפס השומר את הכפל אין מוציאין מידו, וכן הדין בתשלומי ארבעה וחמשה אם טבח הגנב או מכר.

ח. נגנבה באונס והוכר הגנב ... שומר חנם ... שומר שכר ... אחד זה ואחד זה עושה עמו דין

נגנב הפקדון³⁰ והוכר הגנב קודם שנשבע השומר, צריך השומר אפילו שומר חנם לעמוד בדין ולטפל עם הגנב כדי להוציא ממנו הגניבה ולהחזירו

²⁵ ומעם הדבר כיון שהשומר נשבע באמת אכתי לא כלתה שמירתו דכיון דגברא מהימנא הוא ניהא להו לבעלים דתיקום בשמירתו והילכך כשתובע הגנב ה"ל כבעלים התובעין ופטור. מ"מ שם שעל שומר זה לחזור אחריה ותביעתו תביעה והודאת גנב הודאה כהודאתו לבעלים. הלכה למשה שם

²⁶ ומעם הדבר כיון שהשומר נשבע באמת אכתי לא כלתה שמירתו דכיון דגברא מהימנא הוא ניהא להו לבעלים דתיקום בשמירתו והילכך כשתובע הגנב ה"ל כבעלים התובעין ופטור.

²⁷ וגרסינן עוד התם בעי רבא עמד לישבע בשקר ולא הניחוהו מהו מדלא נשבע עדיין נאמן הוא לבעלים או דילמא כיון דעמד לישבע תו לא מיהמני ליה בעלים ועמד בתיקו והא דלא הוכיר רבינו ז"ל האי בעיא משום דכיון דנשבע לשקר פסק רב טביומי דלרבא עמד בתיקו והיינו טעמא כדפרש"י ז"ל מי אמרינן אכתי עליה רמיא דכיון דלשקר נשבע סופו להתחרט ולשלם ותביעתו תביעה דהו"ל כמי שנשבע באמת או דילמא לא הוי הכי אבל כשלא הניחוה לישבע לא קא מבעיא ליה דהוה ליה כמי שנשבע באמת ומשום הכי לא הזכירה רבינו ז"ל וכן כתב מהרש"ל ז"ל סי' נ"ה דעמד לישבע הו"ל כנשבע באמת ולא קמבעיא ליה אלא בנשבע לשקר והלכה כרב טביומי שהוא לשון בתרא עכ"ל. הלכה למשה שם

²⁸ רמב"ם שם

²⁹ עיין בהלכה למשה מה שהביא דברי הטור שהיתה לו גירסא אחרת בדברי רבינו ובדברי האחרונים שם

³⁰ שו"ע ונו"כ רצד ו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

לבעלים, ואם נגנב באופן שהשומר פטור, כגון שומר חנם בגניבה או שומר שכר בלסטים מזוין, ואינו יכול להוציא ממנו, פטור מלשלם³¹.

ט. כגון שקדם ונשבע ... רצה שומר חנם עומד בשבועתו רצה עושה עמו דין

נשבע³² השומר³³ ונפטר, ואח"כ הוכר הגנב, אם הוא שומר חנם אינו חייב³⁴ לעמוד בדין עם הגנב³⁵, אבל שומר שכר³⁶ צריך לטרוח³⁷ ולעמוד עמו בדין³⁸.

³¹ ע"י סמ"ע (סימן רצד סק"ז וסימן שה סק"ד) שלהרמב"ם אין על השומר רק מירחה דהעמדה בדין, אבל אין השומר צריך לשלם מכיסו, ולדעת רש"י והטור צריך השומר לשלם מכיסו, והוא יוציא מיד הגנב. וכתב בשו"ת מהר"א ששון (סימן קח) שדעת כל הפוסקים דלא כרש"י, והש"ך (סק"ח) כתב שגם לרש"י והטור אין השומר משלם אלא כשידוע שיוציא מהגנב, אבל כשאינו יכול להוציא ממנו לכו"ע פטור, עיין שם. ובדברי חיים (דיני שומרים סימן יד) מצדד לומר שאם נגנב בפשיעה, לכו"ע חייב השומר לשלם ולעמוד בדין עם הגנב, ובפעמוני זהב כתב בשם עדות ביהוסף לחלק שש"ס חייב לשלם וש"ח אינו חייב אלא לעשות דין.

³² שו"ע ונו"כ שם

³³ וכן אם פטרו משבועה, מיד כשאומר נגנב ה"ז כאילו נשבע ונפטר.

³⁴ כתבו הפוסקים שאע"פ שהוא פטור, אם רוצה השומר יכול לעשות דין עם הגנב, ואינו יכול לומר לו לאו בע"ד ידידי את, וכתב החזו"א (שם סק"ו) דאע"פ שמדינא הוא מסולק והוי כאיניש דעלמא, צריך לומר דכיון שמרשותו נפסד חפצו של בעה"ב, יש לו רשות לתבוע שלא יאונה על ידו כל רע לאחרים, וחשיב בעל דין, עיין שם.

³⁵ וע"י חזו"א (ח"מ סימן ח סק"ג), ושם (סק"ה) מסתפק אם יכול ש"ח להתחייב בקנין לעשות דין עם הגנב, כיון דבינתיים כלתה שמירתו אפשר דהוי כמתחייב על לאחר ל' דלא מהני, עיין שם.

³⁶ שו"ע ונו"כ שם ושהב

³⁷ ובעיקר חיוב השומר לעמוד בדין עם הגנב, כתב רש"י בסוגיא (ב"ק דף קח ע"ב) שאע"פ שלסטים מזוין אונס הוא ופטור, מ"מ הטירחה מוטלת עליו, ובש"מ בשם הרמ"ה כתב שכל זמן שיכול לעמוד בדין עם הגנב כמאן דלא נאנס דמי, ואם לא עשה דין הו"ל כפושע ואפילו ש"ח חייב, מיהו ש"ח לאחר שנשבע אינו חייב לעשות דין משום שלאחר שבועתו כלתה שמירתו, והש"ך (סק"ט) מצדד לומר שאפילו בש"ס דוקא כשנשבע אינו נפטר מלעשות דין, אבל כשהביא עדים שנגנבה באונס ואח"כ הוכר הגנב פטור השומר. וע"י שו"ת בית אפרים (ח"מ סימן לה), דברי חיים (דיני שומרים סימן יד).

³⁸ באופן שהשומר פטור ולא אמר הריני משלם, כתב הש"ך (סק"ז) שאף אם הוציא הכפל מן הגנב מחזירו לבעלים, אבל הסמ"ע (סק"ו) כתב שלכן נקטו בגמרא וברמב"ם נגנב באונס דהיינו לסטים מזוין שאין בו כפל, אבל אין שום סברא לחייב את השומר לעמוד בדין עם הגנב כדי להוציא ממנו הכפל ולתתו לבעלים (ובמ"ש הסמ"ע שאין כפל בלסטים מזוין, השיג הש"ך והאריך להוכיח שיש כפל בלסטים מזוין). מיהו נראה דכל זה לדעת התוס' והרא"ש דס"ל דכל גניבה באונס חייב חוץ מלסטים מזוין, אבל לדעת הפוסקים שיתכן גניבה באונס שלא ע"י לסטים מזוין, הרי יתכן תשלומי כפל גם בשומר שכר.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

י. נגנבה באונס והחזיר גנב בבית שומר ומתה בפשיעה ...

דלמא כיון דהדרה דהדרה לשמירתו תיקו

נגנב הפקדון³⁹, אפילו באונס שנפטר השומר מתשלומין, אם החזיר הגנב את החפץ⁴⁰ לבית השומר, חזר להיות שומר חנם גם אם היה קודם לרן שומר שכר⁴¹.

פשע השומר ונגנב הפקדון, וטרח והחזירו לרשותו, יש אומרים⁴² שכלתה פשיעתו וחזר לדינו.

יא. היכן פקדוני אמר לו אבד משיבועך אני ואמר אמן והעדים

מעידים אותו שאכלו משלם קרן [הודה מעצמו משלם קרן

וחומש ואשם]

³⁹ חידושי רעק"א (בסימן שה סעיף ב) עפ"י דברי הפוסקים דלדין דקיי"ל שגם ש"ח עושה דין עם הגנב, יש לפשוט האיבעיא בגמרא, דלא כלתה שמירתו וחזר להיות שומר, ולכן חייב בפשיעה, וכ"כ בקצה"ח (סימן רצד סק"ז) בתירוצ' שני, ובתירוצ' ראשון כתב דתליא בפלוגתא אי שומר משעת משיכה חייב או משעת פשיעה, וכיון דקיי"ל דמשעת פשיעה חייב (כמ"ש בשו"ע סימן שמא סעיף ד ובסמ"ע ס"ק יג וש"ך סק"ו) לא כלתה שמירתו, אבל הרמב"ם סובר דשומר משעת משיכה מתחייב, ולכן הביא האיבעיא ונשאר בספק, ומה שמזכיר הרמב"ם בהמה, ע"י בקצה"ח, ובדברי משפט מפרש בדעת הרמב"ם לחלק בין ידע השומר שנגנבה והחזירה הגנב לבין לא ידע, עיין שם. ובדברי חיים (דיני שומרים סימן יד) הקשה מאי קמבעיא ליה אם חזר להיות שומר או לא, תיפוק ליה שנעשה שומר כדין שומר אבידה, שהרי בא לידו חפץ גנוב, כמבואר בסימן שמא, ומבאר דהאיבעיא איירי כשבעל החפץ יודע שהוחזר לבית השומר, ואין בה דין אבידה, ומבעיא ליה אם כלתה שמירת השומר או לא, וכ"כ בתהלה לדוד, אבל אם לא ידע הבעלים באמת דינו כשומר אבידה. וכתב התהלה"ד דאף למ"ד שומר אבידה כש"ש, אם היה ש"ח אין לחייבו בגו"א, דשמא לא כלתה שמירתו ודינו כש"ח.

⁴⁰ כתב בכנה"ג (סוף סימן רצה) בשם מהרש"ך (ח"א סימן קיז) דדוקא כשהחזיר הגנב אותו חפץ שייך לומר שחזר להיות שומר, אבל אם שילם בממון פטור השומר, דלא דמי החזרת הפקדון לפרעון.

⁴¹ נראה מדברי הראב"ד בש"מ בסוגיא (ב"ק דף קח ע"ב) שאף אם היה ש"ש לא חזר להיות שומר שכר, ודינו כש"ש לאחר זמן שמירתו שדינו כש"ח עד שיחזירנו ליד בעלים או שיאמר לו טול את שלך, ולפי"ז דוקא בפשיעה חייב ולא בגו"א, ומסתבר שגם הבעלים פטור מלשלם לו שכר השמירה שלאחר החזרה. פתחי חושן חלק ג פרק ב הערה כח

⁴² שו"ת חת"ס (או"ח סוף סימן קה), דכיון שחזר לרשותו ה"ז כחזרה ליד בעלים וחזר להיות שומר, ולענ"ד יש לעיין בזה, שמדברי הפוסקים בהך דלעיל משמע דדוקא בגניבה שעדיין מוטל עליו לעשות דין עם הגנב אמרינן דלא כלתה שמירתו, אבל באבידה דלא שייך טעם זה, יתכן שמיד כשנאבד כלתה שמירתו, ובפרט כשנאבד בפשיעה שנתחייב בתשלומין, ועכ"פ מידי בעיא דלא איפשר לא יצא. פתחי חושן ס הערה כט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

כבר התבאר לעיל דף סג: שהטוען טענת אבידה⁴³ בפקדון ונשבע ובאו עדים שהיה אצלו פטור מכפל, ואפילו⁴⁴ חזר וטען טענת גנב קודם שבאו עדים ונשבע ואחר כך באו עדים פטור מן הכפל, שכבר נפטר בשבועה הראשונה⁴⁵.

הודה מעצמו חייב שבועת הפקדון כשם⁴⁶, שכל מי שיש ממון חבירו בידו, בין פקדון בין מלוה, או שגזלו או עשקו או מצא לו אבדה ולא החזירה, וכיוצא בזה ותבע ממנו ממון שיש לו בידו וכפר בו⁴⁷, הרי זה עובר בלא תעשה שנאמר (ויקרא יט פסוק יא) וְלֹא תִכְחַשׁוּ⁴⁸, זו אזהרה לכפירת ממון. ואין לוקין על לאו זה. לפי שנתן לתשלומין. וגם מכיון שאין בו מעשה.

ואם נשבע⁴⁹ לו על שקר על ממון שכפר בו הרי זה עובר בלאו אחר ועל זה נאמר (שם) וְלֹא תִשְׁקְרוּ אִישׁ בְּעֵמִיתוֹ זו אזהרה לנשבע על כפירת ממון, ושבועה זו היא הנקראת שבועת הפקדון.

ומה הוא חייב על שבועת הפקדון ששקר בה, משלם את הקרן שכפר בו עם תוספת חומש, ומקריב אשם ודאי בין שהיה מזיד בין שהיה שוגג שנאמר (שם ה פסוק כא כג) וְכִחַשׁ בְּעֵמִיתוֹ בְּפִקְדוֹן אִוְּ בְתִשּׁוּמָת יָד אִוְּ בְגִזְלָא אִוְּ עֲשֹׂק אֶת עֵמִיתוֹ. וגו'. וְהָיָה כִּי יִגְוֶה וְלֹא נֹאמַר בּוֹ וְנַעֲלָם מִמֶּנּוּ, לחייב מזיד כשוגג.

⁴³ רמב"ם שם הלכה ג

⁴⁴ הלכה למשה שם א

⁴⁵ טור שנבלשון הרמב"ם שכבר יצא הפקדון מידי הבעלים משבועה ראשונה ועיין לחם משנה שהקשה שהיה לו לרבינו לומר משום דקנה בשבועה ראשונה להתחייב באונסין דהיינו סברת ר' חייא בר אבא בפרק הגזול עצים

⁴⁶ רמב"ם הלכות שבועות פרק א הלכה ח – יא וכסף משנה שם שו"ת רדב"ז ח"ה סי' קסב ד"ה הפרק הא' ואפילו אם כחש מחמת הבושה ודעתו להחזירו אח"כ עובר משום לאו זה (מהר"ם שיק על המצוות מצוה רכו חי' הגר"י פערלא לספר המצוות לרס"ג סוף ל"ת מה)

⁴⁷ ונראה שמכחש לעכו"ם אינו עובר בלאו זה שהרי נאמר בעמיתו וכמש"כ בחידושי הריטב"א חולין צד ע"א "וכי כתיב בסיפא דקרא איש בעמיתו דממעט גוי, ההיא אדלא תכחשו ולא תשקרו קאי, ובמקום שאין חילול השם בדבר" וכן הוא ביראים סי' קכד [דפוס ישן – רנה] ד"ה נ"ל לפרש וא"כ אם מכחש בגוי מחמת שרוצה להשתמט ממנו עד שיהיה לו מעות ואין חילול השם כגון שהגוי מסופק בדבר וסומך על דברי הישראל יהיה מותר ואין עובר משום לאו זה

⁴⁹ רמב"ם שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

והוא שיזיד בפקדון או בממון שנתחייב בו וידע בו בשעת שבועה, אבל אם שגג ושכח שיש לו אצלו ממון וכפר ונשבע ואחר כך ידע הרי זה אנוס ופטור מכלום, וכן אם לא ידע שאסור לישבע לשקר על כפירת ממון הרי זה אנוס ופטור.

אם כן היאך היא שגגת שבועת הפקדון, כגון שנעלם ממנו אם חייבין עליה קרבן אם לאו וידע שהיא אסורה ושיש לו אצלו ממון זו היא שגגתה, וזדונה שידע שחייבין עליה קרבן.

יב. היכן פקדוני אמר לו נגנב משביעך אני ואמר אמן והעדים מעידים אותו שגנבו משלם תשלומי כפל הודה מעצמו משלם קרן חומש ואשם

עוד התבאר שם שהטוען שנגנב הפקדון מביתו⁵⁰, ונשבע על זה ואח"כ באו עדים שנשבע לשקר שהיה הפקדון בידו, דינו כגנב וחייב בכפל, ואם טבח או מכר משלם ד' וה', אבל אם לא נשבע קודם שבאו עדים לא⁵¹.

ואינו מביא אשם על פי עדים על שבועתו, ואינו מביא חומש שאין החומש משתלם עם הכפל,

ואם באו עדים קודם שישבע אינו משלם אלא הקרן בלבד.

הודה מעצמו חייב שבועת הפקדון ומשלם קרן חומש ומביא אשם כמו שהתבאר

יג. הגזיל את אביו ונשבע לו ומת הרי זה משלם קרן וחומש ואשם לבניו או לאחיו ואם אינו רוצה או שאין לו לזה ובעלי חוב באין ונפרעים

⁵⁰ רמב"ם הלכות גניבה פרק ד הלכה א
⁵¹ טור שם

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

הגזול את אביו ומת⁵², צריך לחשב עם שאר היורשים ולנכות מחלקו דמי הגזילה⁵³, ואפילו כפר לאביו ונשבע, אם אין הגזילה בעין, או שקנאה בשנוי ואינו חייב אלא דמים, יוצא בעשיית חשבון⁵⁴.

כפר ונשבע⁵⁵ והגזילה בעין, כיון שנתחייב בהשבה לאביו אינו יוצא עד שיוציא הגזילה מתחת ידו, ולכן נותן הגזילה לאחד משאר יורשים, אלא שנחלקו הראשונים בכמה פרטים בהלכה זו⁵⁶, וכמו שיתבאר.

יש אומרים⁵⁷ שכשנותן הגזילה לאחיו עושה עמהם חשבון ונוטל כנגד חפץ הגזילה ממקום אחר, ויש אומרים⁵⁸ שאינו נוטל כלום כנגד הגזילה, אא"כ הוא עני ואינו יכול לוותר⁵⁹, יש לו תקנה ע"י שילוח מאחרים כנגד הגזילה⁶⁰, וכ"ש כשיש לו בע"ח שלוח ממנו מקודם, ונותן הגזילה לאחיו, והבע"ח בא וגובה מן הגזילה שאצל היורשים כנגד חלקו, והשאר גובה ממנו⁶¹.

לא היו יורשים חוץ ממנו, יש אומרים⁶² שנותן הגזילה לבניו, ואם אין לו בנים נותן הגזילה לבעל חובו⁶³ או לצדקה, ויש אומרים⁶⁴ שכל שמוצא קרוב הראוי לירש, כגון

⁵² שו"ע ונו"כ שסז ה

⁵³ לפי הכרעת הד"מ והב"ח כשלא נשבע אינו חייב להוציא הגזילה מידו וסני בעשיית חשבון ונכוי, ונראה שאף אם הגזילה בעין, כיון שגם הוא יורש ויש לו שותפות בגוף הגזילה, דינו כשאר שותף לענין חלוקה, וכן משמע בפת"ש סק"ב בשם הרשב"א.

⁵⁴ ונראה שכו"ע מודים בזה, ועי' ערוה"ש סעיף יד וטו שלא נראה כן, ועי' דברי חיים דיני גניבה סימן לו. פתחי חושן חלק ה פרק ד הערה פו

⁵⁵ בב"י מסתפק בלא נשבע אם חייב בהוצאת הגזילה מתחת ידו, אבל מסקנת הד"מ והב"ח שבלא נשבע אינו חייב בכך.

⁵⁶ עי' בב"י ודרישה ופרישה, וכן בסמ"ע ס"ק יב וס"ק יד שביארו דברי הראשונים בהלכה זו.

⁵⁷ שו"ע ונו"כ שם כדעת הרמב"ם, ונמצא שלמעשה אינו מפסיד.

⁵⁸ רמ"א שם כדעת הטור

⁵⁹ בערוה"ש כתב שלכן הקילו בזה ובכיוצא בזה (כמ"ש להלן) לעשות כדי שלא יפסיד, משום שמעיקר הדין חייב גם בקרבן, ובזממה"ז שאין קרבן, אינו אלא כדי לקיים מצות השבה בגוף הגזילה.

⁶⁰ נראה שצריך ללוות קודם חלוקה, דאל"כ לא יגבה בע"ח רק ממנו. פתחי חושן שם צב

⁶¹ היינו שאם יש לו שני אחים והוא השלישי, גובה בע"ח מהירושה שליש החוב והשאר נפרע ממנו, ונמצא שקיבל חלקו גם כנגד הגזילה, ועי' פרישה שכתב להסביר למה צריך שילוח יותר משליש הגזילה, ומדבריו משמע שאף אם לוח רק שליש הגזילה גובה הבע"ח רק משאר אחיו, ואף על פי שמעיקר הדין אין בע"ח גובה משאר האחים מה שלוח זה, נראה שמשום תקנה זו מלמדין אותו לעשות כן.

⁶² דעת השו"ע שם

⁶³ והיינו אם אינו רוצה להפסיד יתנם לבעל חובו, ויכול ללוות עתה ויבא בע"ח לנכות ממנו. ואם לא איכפת לו בהוצאת הגזילה מבלי לקבל תמורה, יתנה לצדקה, וה"ה שיכול ליתנה במתנה, ומשמע שאם מוכר הגזילה אינו יוצא, ולא דמי לגביית בע"ח, דבמכירה הרי מתחייב הלוקח לפרוע תמורת חפץ זה, ובגביית חוב הרי לא היתה ההלוואה על חפץ זה.

⁶⁴ רמ"א שם כדעת הטור

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

אחי אביו, לזה כנגד הגזילה ונותן הגזילה לאחי אביו ובא בע"ח וגובה ממנו, וזה א"צ ללוות יותר משיעור חלקו, שהלאו הכי אין אחי האב יורש במקום שיש בן, ואין הנתינה לו אלא להוציא הגזילה מידו. ואם אינו מוצא בקלות קרוב, נותנו לקופה של צדקה, ואם אינו יכול לוותר, לזה מאחרים ובא בע"ח וגובה ממנו.

יש אומרים⁶⁵ שכל שנותן הגזילה לאחר, בין ליורש אחר ובין לבע"ח וכיוצא בזה, צריך שיאמר זה גזל אבא, ויש אומרים⁶⁶ שדוקא כשנותן במתנה או לארנקי של צדקה צריך שיאמר בן.

ד. האומר לבנו קונם אי אתה נהנה משלי אם מת ירשנו

כבר התבאר במסכת נדרים דף מז. שאף על פי שהאוסר דבר בעוד שהוא שלו אף על פי שיצא מרשותו עדיין הוא באיסורו עומד, מ"מ האומר לבנו⁶⁷ הרי אתה אסור בהנאתי, או שנשבע שלא ינה ממנו, אין כוונתו אלא בחייו, לפיכך אם מת יירשנו, מכיון שלא אמר בית זה אסור עליך, שכל האיסור על הבית או על דבר הנאסר, ולא פקע ממנו אף על פי שיצא מרשותו. אבל לשון זה שאמר אסור אתה בהנאתי או שלא ינה בו, דומה כמי שאומר ביתי אסור עליך שאינו אסור אלא בחייו או כל זמן שלא מכרו.

אבל אם אמר הנאתי עליך, ופירש בין בחיי בין במותי, אם מת לא יירשנו, שזה כאומר נכסי אלו עליך אסורים.

⁶⁵ שו"ע שם וכפירוש הב"י בדעת הטור.

⁶⁶ ב"י שם בדעת רש"י, וכ"כ בביאור הגר"א, וכתב בערוה"ש שכשהיורש או בע"ח נוטל הרי ניכרת ההשבה וא"צ לומר, משא"כ כשנותן מדעתו במתנה או לצדקה צריך שיאמר.

⁶⁷ שו"ע ונו"כ יו"ד רמז ז, רכנ ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

